

Bajo. 270. 276. 328. Janſenio. 292. Quid illos ſeſſent. 270. Peccavit defectu rectæ de Deo idee. 271. Ducit in Pelagianum aut Lutheranum. ibid. Negat gratiam inhærentem nobis. 289. 373. Gratiâ ſufficientem. 265. 289. 298. Merito interpretatur, ut Auguſtinus Pelagianum. 274. Calumniam non gravatur. 274. Qua occasione faventes invenire poterit. 280. Suſcitat tertiam Janſenii. 282. Audaciffimus & temerarius. ibid. Exponeit articulum ſymboli. 283. Spem e medio tollit. 259. Notanda ejus ſententia. 287. Primam Janſenii reproducit. 290. 295. 300. Renovat quintam Janſenii. propp. 296. Nullus sapiens comparabit SS. Patribus. 297. Non eſt catholicus habendus, eſti dicat admittere gratiam ſufficientem Thomiſticam, cur 2 ibid. 200. Peccat contra Dialecticam. 302. Deſruit libertatem. 303. Renovat quintam ab Alex. VIII. damnatam. 310. Magis damnabilis, quam ille auctor. 318. 329. Impugnât Tridentinum. 312. Damnatus cum Luthero. ibid. Prohibuit ne benigne interpretaretur. 313. 314. Non habet conceptus vulgares, ſed peregrinos. 319. Indignam ſe reddidit auxili. 325. S. Leonem male interpretatur. 326. Huz propoſitionem renovat. 371. Inſipientiffime inſanit. 352. Illuminator Eccleſiæ videtur voluit. 353. Eccleſiam illuſionis taxat. 354. Incurrit anathema Trid. docendo omnia alta & intelligibili voce dicenda in Miſſa. 362. Omnem ſubordinationem evertit. 367. Lutherum & Eraſmum ſequitur. ibid. Apratur ei cenſura Pariſienſis. ibid. Docet, quo nihil abſurdius fingi poteſt. 370. Quod fallum, temerarium, ſcandalolum eſſe Theol. ſuppl. ſeretur. ibid. Queſnelliffimus eſt ſpecies Manicheiſmi. 307. Queſnellite prudentiores pro conſervando corpore quam anima. 312. Non ſunt ſpirituales homines. 371. Sed carnales. 372. Cum Queſnellum acculare deberent, accuſant Eccleſiam. 350. Queſnelliffimus deſicit in incunabulis. 347.

R

Raynaldus (Odericus) male lectus a Theol. ſuppl. auctore. 337. Rauli (Franc. Van) Ord. Præd. ſcripſit contra Queſnell. XXVI. Non eſt auctor Synopſis vitæ editæ Venetiis 1720. cum alio ejus opusculo. 263. Regula juris, ſemel malus. 282. Regula pro eruendo propoſitionum ſenſu. 261. Ex eadem S. Fulgenſius abſolvitur, Queſnellus damnatur. 279. Pro intelligenda Auctorum mente. 313. Quarta indicis olim recepta in Germania. 358. Quidquid ſit de Gallia, non juvat Theol. ſuppl. ibid. Unicus agendi, eſt bonum privatum, juxta Queſnell. 366. Religioſos ſolos poſſe ſperare in Chriſti morte verofiſſimè licet non docuit Queſnell. 284. To Reprobandum idem valet ac iterato probandum. 258. Remuneratur Deus opera bona, licet non ex caritate ſtrictè dicta facta. 322. Reſtendi gratiæ potentiam, quam Queſnelliani admittant. 293. Rodericus Toletanus imponit Benedicto II. PP. 254. Romani cur a Deo orbis imperium conſequantur. 328.

S

Salvator dicitur, non qui Lytrum dare poteſt, ſed qui dedit ſufficiens. 280. Sacra Scriptura, varios actus virtutum recenſet, ſine caritate. 319. Ut veritæ Lectionis librum non habet Eccleſia. 355. Verità lectio Laicis a ſæculo IX. ibid. Legere, ut diſciplinæ ſit. 353. Non eas intellexit Queſnell. 464. 495. Sebille (Alexander) O. P. primus in Belgio contra Janſenium librum edit. 280. Senſus allegoricus Scripture, non excludit litteralem. 370. Senſum contrarium aſſignit Theol. ſuppl. propp. 262. Sententia Archiep. Mechlin. contra Queſnell. 266. Sergius a femina Manichæa ſeductus. 355. Serrariani (Nicolai) male intellexit Theol. ſuppl. 358. Signa iræ Dei in filios ſuos. 363. Silentium clamori æqui valens. 262. 278. Damnât Queſnellum. 345. Simpliciter in deſperationem præcipit Queſnell. 339. To Solus & Niſi vaſte Queſnellæ adjecta. 336. Soncini (Pauli) hæreſim renovat Queſnell. 350. Sorbonæ Doctores damnant Theol. ſuppl. 347. Spe ſublata quæ ſequantur. 320. Spiritus Sancti duplex impullus. 324. Steyartii (Martini) reflexio. 356. Stratagemata Queſnellæ ad introducendam gratiam neceſſitantem Janſenii. 289. Subtilitas vana Theol. ſuppl. 346.

T

Talis aſſutum fruſtra prop. quinquageſimæ nonæ. 333. Theodorus Medicus a Theol. ſuppl. inepte inducitur. 356. Tempus ab Apoſtolo prædictum advenit. 359. Tertulliani notabile dictum. 315. Theologia ſuppl. Auctor ſimulat ſe Conſtitutionem Unigenitus admittere, ſed fruſtra 252. Truncat prop. quinquageſimam quartam. 325. & ſextageſimam tertiam. 254. Iſdem tibiſi cantat, quibus marci Queſnellite. 268. Male interpretatur prop. trigefimam ſextam. 274. Item trigefimam ſeptimam. 276. Male confundit compenſariam ſalutis viam, cum via abbreviata Queſnellæ. 283. Facit Queſnellum reum anathematis Trid. 285. Dabitur an Spiritus S. Eccleſiam deſeruit, & ad Queſnellum acceſſit. 293. Inolerabile dictum. 300. Truncat textum Auguſtini. ibid. & 375. S. Thomam calamitat. 305. Miſerum raptodium. 313. Imponit Eccleſiæ & SS. Patribus. 315. Mutat capitulum Cæleſtini. 316. Aſſerit certiffimum, quod certiffime fallum. 318. Animatur ad monitum Auguſtini ſequendum. 320. Truncat verba S. Thomæ. ibid. Damnatum ſuum clientem. ibid. Male interpretatur Apoſtolum. 321. Operam perdit & olenam ibid. Confundit omnia. 324. Auguſtinum tentat facere Queſnellianum. 330. Male citat Auguſtinum. ibid. Graviter errat. 350. 351. Fingit ſenſus ad libitum. 354. Athyopem lavat. ibid. Inepit. Ibidem. Adicit verba Auguſtini Queſnellum damnantia. 371. Vofectius. 369. Timorem inter & ſpem incedendum. 288. Timor inducit ad diſtinctionem. 322. Malus non eſt, licet compatiatur voluntatem peccandi. 334. Sepe accipitur pro trepidatione animi ob pœnas corporales imminentes, a SS. Patribus. 336. Gehennæ, voluntatem peccandi excludere poteſt. ibid. Seruilius malus eſt Queſnellæ. ibid. & 338. Sicut ſeta linum, ita amorem ex S. Aug. ibidem. Quantum valet Auguſtino. 339. Non duplex tantum, ſed quadruplex eſt. ibid. Timore peccati ducti non ſunt in Eccleſia Queſnellæ. 346. Traditio de meritis bonorum operum. 315. Quæ divina & apoſtolica. 361. Tridentinum damnat Queſnellum. 339. Item. 276. cap. 5. & 6. de juſtificatione, exponitur. 313. Anathema in Queſnellum. 334. Item. 315. 348. 362. Diminute refertur a quibusdam. 366. S. Thomæ injuria Theol. ſuppl. 355. Admittit gratias ante fidem. 310. Duplicem maectat errorem. ibid. & 313. Auctoritas exponitur. 336. Simul Lutherum, Calvinum, Bajum, Queſnellum & Sempelagianos conſicit. 314. Ejus auctoritatem truncat Theol. ſuppl. 331. Locus exponitur. 353. Docet ſine gratia ſupernaturali nullum dari meritum. 272. Notandus locus. 287. Thomiſticus ſenſus minime in Queſnellæ damnatus. 355. Thomiſta quid reſpondere poſſint adverſariis. ibid. Thomiſtice ſcholæ plurimum proſerunt adverſarii. 254. Diſtinctiones non juvant Queſnellum. 278. Thomiſtis ſufficit ſcholæ Doctrinam approbatam a Rom. Pontificibus. 297. Sunt Catholiciſſimi adverſariorum conſeſſione. ibid. Cur eorum gratiæ ſufficientes, ſint vere tales tales, non gratiæ parvæ Janſenii. ibid. Concordant pulcherrime Tridentino. 298. Quod hodie docent, olim docuerunt. ibid. Turclupinos imitatur Queſnellus. 359.

V

VAnum non eſt quidquid a caritate non eſt. 322. Venenum prop. 63. non in diſparitate ſed paritate conſiſtit. 337. Virtutum opera extra caritatem facta. 322. Virtutis veræ actus, ſed non perfectæ. 326. Virtus vera & ſimpliciter dicta diſferunt. 327. Virtutis moralis & intellectualis differentia. ibid. Vita Clementis XI. Vide, Clemens. P. Viva S. J. in Thomiſta ſtratagemata detegitur. 288. Male acculat omnes Armenos hæreſis. 362. Voluntas ſalvandi omnes homines. 278. 281. 283. Dicit poteſt conditionata. 279. Antecedens & conſequens declaratur apoſtoliſſimis exemplis. 278. 281. Voluntarium in Adamo non ſufficit ad peccatum perſonale, ex Auguſtino. 299. Voluntas quomodo ſe moveat. 307. Mere paſſive ſe habet juxta Queſnell. 312.

W

Waldenſis ſequitur Queſnell. 359. Item Wicleff. 325.

Z

Zenonis Veronenſis ſententia. 320.

JOANNIS CHECCOTII CANONICI VICENTINI

*Et in Academia Patavina Historiæ Ecclesiasticæ Professoris
Symbolum Fidei circa Mysterium Trinitatis
vernacula lingua editum: hoc est:*

Simbolo, o' Profession di Fede del Mistero
della Santissima Trinità.

JACOBI HYACINTHI SERRY
CENSURA
In eundem Symbolum.

CHECCOTIANÆ FIDEI PROFESSIONIS

A

SERRYANA CENSURA VINDICIÆ,

*Elaborata a quodam Sacerdote Seculari Vicentino, quibus illa a conviciis, quæ perperam
oneratur, dispungitur, eamque orthodoxæ Religionis doctrinæ
non adversari palam ostenditur.*

JACOBI HYACINTHI SERRY
CONFUTATIO DEFENSIONIS
PSEUDO-SYMBOLI;

*Nec non Censurarum, quibus confixum fuerat redintegratio,
confirmatio, explicatio.*

JOANNIS
CHECCOTII
CANONICI VICENTINI

JACOBI
HYACINTHI
SERRI

CHECCOTIANÆ
Fidei professionis
SERRIANA

JACOBI
HYACINTHI
SERRI

Et in Academia Patavi-
na Historia Ecclesiastica
Professoris Symbolum Fi-
dei circa Mysterium Tri-
nitatis vernacula lingua
editum: hoc est:

SERRI
CENSURA
In eundem Symbolum.

CENSURA
Vindicie, elaborate a qua-
dam Sacerdote Seculari
Vicentino, quibus illa a
convitiis, queis perpe-
ram oneratur, dispu-
giur, eamque orbodo-
xæ Religionis doctrine
non aduersari palam
ostenditur.

Confutatio
DEFENSIONIS
PSEUDOSYMBOLI;

Simbolo, o' Profession di
Fede del Mistero della
Santissima Trinità.

In eundem Symbolum.

Vindicie, elaborate a qua-
dam Sacerdote Seculari
Vicentino, quibus illa a
convitiis, queis perpe-
ram oneratur, dispu-
giur, eamque orbodo-
xæ Religionis doctrine
non aduersari palam
ostenditur.

Nec non Censurarum, qui-
bus confixum fuerat, re-
dintegratio, confirma-
tio, explicatio.

Credo in Dio, Uno
per la Maestà (1)
della potenza; e
per la immensa

(1) **B**arbara & ine-
pta est illa lo-
quendi formu-
la. Deus enim

(1) **T**heologi etiam
ex Majestate
potentiæ, seu
omnipotentia,

(1) **N**IL verius
ac certius;
quam quod
antea in a-

non habet quod in effen-
tia sit unus ex Majesta-
te potentiæ suæ, sed ex
essendi plenitudine; ex
qua Dei unitatem Theo-
logi probant.

non habet quod in effen-
tia sit unus ex Majesta-
te potentiæ suæ, sed ex
essendi plenitudine; ex
qua Dei unitatem Theo-
logi probant.

Dei unitatem contra
Pluritheitas demon-
strant. Audi Lactantium
Lib. 1. cap. 3. Si plures
sint Dii, singulorum po-
testas progredi longius non
valebit occurrentibus sibi
potestatibus singulorum.
Necesse est enim, ut suos
quisque limites aut trans-
gredi nequeat, aut si
transgressus fuerit, suis
alterum finibus pellat.
Non vident, qui multos
Deos esse credunt, fieri
posse, ut aliquid diver-
sum velint, ex quo di-
sceptatio inter eos oritur,
sicut Homerus inter se
bellantes finxit Deos, quo-
rum alii Trojam capi vel-
lent, alii repugnarent &c.

dornatis contra pseudo-
Symboli Fabricatorem
cenfusis est dictum; ve-
ram scilicet propriam-
que rationem, atque ut
schola loquitur, a prio-
ri, Cur Deus natura sit
unus, non aliam esse,
quam essendi plenitudi-
nem. Si qui ergo vete-
rum Patrum veri Dei
unitatem ex illius Omni-
potentia probassent, ut
nunc pseudo-Symboli
Defensor opponit, rati-
onem utut maxime a
posteriori dedissent, non
a priori; cum Deum
prius concipiamus ut u-
num, quam ut Omni-
potentem. Porro in
Symbolo, seu compen-
diaria Fidei professio-
ne in qua stricte accu-
rateque loquendi formu-
la tenenda sunt, ne fi-
des Ecclesiæ obfuretur,
potius quam explicetur,
vera propriaque qua a
priori dicitur ratio uni-
tatis Dei proferenda fuit.
Quamquam & hoc fal-
sum est, quod pseudo-
Symboli Defensor oppo-
nit, Patres plerisque
veteres Dei unitatem ex
omnipotentia probasse.
Probarunt illi quidem,
Gentilium Deos com-
mentitios esse non ve-
ros, petita ex illorum
infirmirate & impoten-
tia probatione; at ve-
rum Deum natura uni-
cum esse, ex illius omni-
potentia non probarunt.

(2) efficacia della sua

(2) Multo minus ha-

(2) Similiter habet

(2) Cum pseudo-Sym-
boli Defensor nunc tan-
dem agnoscat, quod in
adornatis cenfusis di-
ctum fuerat, natura sci-
licet

Deus, quod Trinus sit
in Personis ex immen-
sa efficacia suæ naturæ,
proxime loquendo & in

Deus, quod Trinus sit
in Personis ex immen-
sa efficacia suæ naturæ,
proxime loquendo & in

Deus, quod Trinus sit
in Personis ex immen-
sa efficacia suæ naturæ,
proxime loquendo & in

Natura, nella proprietà (3) delle Persone Trino.

Verbo latina fideliter exarata.

Credo in Deum, Unum ex Majestate (1) potentia, & ex immensa (2) natura sua effica-

bet Deus, quod Trinus sit ex immensa efficacia suae Naturae, sed ex ipsius infinita fecunditate. Aliud porro in Deo est efficacia Naturae, aliud fecunditas. Efficacia splendet in operationibus ad extra; fecunditas in operationibus ad intra, & propter hoc habet Deus, quod Trinus sit in Perso- nis.

actu, non autem sic ex infinita illius fecunditate nisi magis (ut ita dicam) remote. Ab hac quippe habet natura Divina, quod sit tribus suppositis communicabilis; ab illa vero quod actu communicetur; adeoque fecunditate habet Deus, quod Trinus sit; quasi in actu primo; ab efficacia autem, seu potentia in actu quali secundo. Hinc Theologi cum D. Thoma cit. a Valentia tom. 1. Comment. Theol. disp. 2. quaest. 15. relativam, seu rationalem admittunt potentiam divinarum Personarum productivam &c. Non splendet ergo tantum (ut sibi effingit Censor) in operibus ad extra, sed etiam ad intra, dividiturque in notionalem, & absolutam, seu essentialem &c.

cia, trinum in proprietate (3) Personarum.

(3) Inepta notatur hic singulariter proprietates Personarum, cum haec non sit una in Deo, sed multiplex. Ut patet ex Concil. Later. Cap. Firmiter; & ex Florent. sess. 1.

(3) Usus proprietatis in numero singulari, & a Theologis, & a Patribus, & ab ipsamet Ecclesia est approbatus. Audi Ecclesiam in Praefatione Missae Sanctissimae Trinitatis sic concinentem: Ut in Personis proprietates, in essentia unitas, & in Majestate adoretur aequalitas. Similiter ut alios, ne longior sim, subiceam, unus sufficit S. Fulgentius, qui libr. de Fide ad Petrum cap. 1. haec habet: Unus Deus Trinitas ipsa non esset, si quemadmodum Pater, Filius, & Spiritus Sanctus personarum sunt ab invicem (N.B.) proprietate distincti, sic &c.

liet divinae fecunditatem varam, propriamque rationem esse, cur Deus in personis sit Trinus; Auctorem pseudo-Symboli idem sibi voluisse contendit, dum dixit, Deum per unum suam naturae efficaciam esse Trinum; Propterea quod efficacia idem ipsi sonare videatur, ac vis, quae perinde fecunditas sit. At quotquot Theologica sciunt, & de Trinitatis Mytherio recte loquuntur, latum intervium & efficaciam discrimen agnoscunt. Et quidem naturae fecunditatem, vim, nonnumquam appellant, nullam tamen efficaciam dicunt. Imo id pro certo ponunt, divinae naturae efficaciam in operationibus dumtaxat ad extra splendere, fecunditatem in operationibus ad intra. Cum Deus in creaturarum productione, causae efficientis, seu efficacis rationem habeat, non ita tamen in Filii generatione, & Spiritus Sancti spiratione; unde Filium ab aeterno Patre non factum profiteretur Ecclesia, sed genitum, creata vero omnia per Filium facta praedicat, & agnoscit in Symbolo Nicano: Genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt.

(3) Plures esse proprietates personales in Conc. Later. cap. Firmiter, & in Conc. Florent. definitum est, ne moque verum in dubium. Debuerunt autem illa non singulari sed plurali numero in pseudo-Symbolo necessario designari, (quidquid in oppositum Defensor occentat) quia ibi offeruntur tamquam rationes multiplicandi personas, Deumque ut Trinum constituendi; quod certe non faciunt proprietates personales, nisi quia plures sunt, atque invicem relative oppositae. In Praefatio autem Missae de Sanctissima Trinitate, quam nobis Defensor opponit, proprietates singulari numero dicitur, in personis proprietates, & in essentia unitas, & in Majestate adoretur aequalitas,

lias, quia ibi de ea, ut adorationis nostrae objectum est, sermo fit, quo titulo proprietates personales non faciunt numerum, nec invicem opponuntur, sed summe conveniunt.

(4) Si Patrem solum Filii aut generationis Principium esse dixisset pseudo-Symboli editor, nullam utique eo in capite censuram meruisset; cum illud sit certo certius, Patrem solum in Filii generatione esse principium, ac neminem alterum. Verum quia tacito Filio, tacitaeque generatione, solum Patrem in divinis Principium esse absolute, & simpliciter dixit; prudenter itaque extimatum est, eum Principii rationem, ac titulum soli Patri absolute, ac simpliciter tribuisse, alterique cuique Personae denegasse. Cum etiam de Patre Creatoro, & Omnipotente Seminem hic faciat (cui utpote Patri, Universi creatio per quamdam approbationem, ut Schola loquitur, tribui solet) non temere extimatum est, eum spisso prorfus errore, Patrem solum creationis Principium dicere voluisse. Quidquid autem illorum seipsum sibi voluerit, seculam iuste meruit.

Ceterum qui pseudo-Symboli Fabricatorem ab errore nititur liberare, videat, an non ipse in errorem impingat multo crassiorum; dum scilicet ait: in solo Patre, & non in alio esse Principium Paternitatis. Proh stolidam barditatem! In Patre siquidem est, imo potius Pater ipsemet est principium generationis, & Filii, minime tamen Paternitatis, cujus etiam Principium est nullum.

(5) Utcumque Defensori libeat de malo peccato disputare, bonum ne sit respectu Dei insignentis, & malum tantum ex parte hominis patientis; atque ita uti bonum absolute censendum sit; Illud tamen liquet aperte, & malum sacris in litteris dici, & Deo Optimo Maximo attribui

Credo in Dio Padre, Creatore omnipotente, il quale essendo Padre, solo (4) è principio, e non altri. Essendo Dio,

(4) Spiffus ibi cubat error. Solus siquidem Pater non est Principium in divinis. Si enim de operationibus ad intra sit sermo, Filius quoque est Principium Spiritus Sancti una cum Patre: si vero de operationibus ad extra sit sermo, ut certe videtur esse, Tres Personae perinde Principium sunt creaturarum a Deo productarum.

(4) Verum est, quod & Filius, & Spiritus Sanctus sint etiam Principium; at non absolute, qualiter dicitur solus Pater, sed cum addito: ex principio. Hinc scitissime S. Cyrillus Alexandr. lib. 2. thesauri cap. 1. Alius, inquit, est Pater, alius est Filius, alius est principium, alius ex principio &c. Sic pariter loquuntur Theologi, & Patres, signanter S. Augustinus contra errores Graecorum cap. 23. Auctor ergo hic non errat, dum solum Patrem Principium dicit, non item alios a se: loquitur enim in sensu riguroso D. Cyrilli de Principio absolute capto, & prout contradistinguitur ab alio ex Principio; vel loquitur in sensu communiori de Principio sine Principio, sicut revera solus est Pater ratione suae innascibilitatis; non autem reliquae Personae, quae dicuntur Principium dumtaxat de Principio, quo modo non negat Auctor, & illas vere dici & esse Principium, quin potius lubens fatetur in iis, quae subdit tum de Filio, quem verum Deum, Patri consubstantialem, idest, ejusdem cum illo naturae, & potentiae depradicat, tum de Spiritu Sancto, quem Patris, & Filii Paracletum dicit, verum Deum, aequalis potentiae, & majestatis &c. ut patet in Textu.

non è principio che di Bene (5): Sicchè da lui solo viene ogni bene. Essendo Creatore, può creare il bene dovunque vuole, senza che il male, ovvero il niente lo possa impedire: onde usa misericordia a chi vo-

(5) Sit ita sane de Bono, ut opponitur Malo culpa: at, nonne Deus Principium etiam est mali poenae?

(5) Pater est Principium mali poenae, non reduplicative qua Deus justus. Deus (inquit S. Augustinus cap. 23. de grat. & lib. arbit.) reddidit mala poenae pro malis culpa, quia justus est. Deinde malum poenae non est simpliciter malum, sed bonum; ut est unanimis Philosophorum & Theo-

logorum consensus &c.

le. (6) Essendo onnipotente, non può esser chiamato in giudizio da veruna altra potenza per quello che non crea: e così usa misericordia a chi vuole, ed indura chi gli piace.

Versio latina fidelis.

Credo in Deum Patrem, Creatorem Omnipotentem, qui cum sit Pater, ipse solus (4), nullus alius, est principium. Cum sit Deus, solius Boni (5) est principium: itaque ab eo solo omne bonum descendit. Cum sit Creator, bonum, ubicumque vult, creare potest, quin a malo, seu ab eo, quod nihil est, impediri possit: ideoque, cuius vult, miseretur. (6) Cum sit Omnipotens, a nulla potestate in iudicium vocari potest, quare hoc creet, illud non creet: sicque miseretur, cuius vult, & quem vult, indurat.

(6) Illatio illa illegitima est. Est enim quod illic infertur verissimum sit, Deum scilicet cuius vult misereri, & indurare quem vult; id tamen exposito antecedenti non sequitur. Ex omnipotentia quippe Dei in ordine naturæ & creationis, minus recte deducitur gratuita & liberalis Dei in aliquos misericordia præ aliis.

Quantum ad obdurationem attinet: hanc vere colligit Auctor ex Dei Omnipotentia, qualiter & eam colligit Apost. ad Rom. 9. ex illo Exodi 9. 16. In hoc ipso excitavi te, ut ostendam in te virtutem meam: ex hoc, inquam, infert D. Paulus, ergo, quem vult, indurat, ut optime notat hic Cornel. a Lap.

(6) Non solum illatum verissimum est, sed ipsa quoque illatio legitima, sequiturque exposito antecedenti. Estque ejusmodi: Omne datum optimum de sursum est descendens a Patre luminum, hocque inimpedibiliter, ut sonant illa verba: *si che da lui solo viene ogni bene, dovunque vuole, senza che il male, o il niente lo possa impedire.* Ex hoc præsertim antecedenti restissime Auctor subinfert: Ergo cuius vult miseretur, id est, *usa misericordia a chi vuole.* Talis namque gratuita, & liberalis in aliquos misericordia præ aliis, est utique maximum bonum; si ergo omne bonum de sursum venit a Patre luminum, hocque inimpedibiliter, id est, absque eo quod ab ullo possit impediri; voluntati enim eius quis resistit? sequitur legitime, eum cuius vult misereri.

Quantum ad obdurationem attinet: hanc vere colligit Auctor ex Dei Omnipotentia, qualiter & eam colligit Apost. ad Rom. 9. ex illo Exodi 9. 16. In hoc ipso excitavi te, ut ostendam in te virtutem meam: ex hoc, inquam, infert D. Paulus, ergo, quem vult, indurat, ut optime notat hic Cornel. a Lap.

bui tanquam Auctori: *Non est malum in Civitate, inquit Propheta, quod non fecerit Dominus.* Illud etiam indubitatum est, ad Manichæorum hæresim pertinere, negare Deum Optimum Maximum mali etiam pœnæ Auctorem esse, ne cogamur duo prima principia ponere; alterum quidem boni tantum, alterum mali; quod illi stulte faciebant. Cur ergo dum pseudo-Symboli Fabricatorem dicentem legit Censor, *Deum non nisi boni Principium esse* (que solita Manichæorum vox erat) non illum statim interrogare debuerit; quo sensu id dicat, cum vario sensu dici possit? Quæsieritque velitne mala pœnæ ex altero Principio derivari, ut Manichæi stultissime faciebant.

(6) Erit mihi magis Apollo Defensor ille, si aliquem mihi Scripturæ Sacræ, aut Sanctorum Patrum contextum protulerit, quo probetur, Deum cuius vult misereri, & indurare quem vult, perbella illa ratione, quia in orbe condendo Omnipotens est. Ecquis enim non videat istud, Orbis scilicet creationem a Deo esse ut Auctore naturæ, alterum ut Auctore gratiæ; istud ad generalem providentiam spectare, alterum ad specialem pertinere; quarum tamen una alteri ratio esse non potest? Imo si negotium istud ex Augustini, & Apostoli doctrina pensamus, cur unius miseretur Deus, & alterum induret, ratio nulla reddi potest. Deo nempe est sola pro ratione voluntas.

(7) Pa-

Credo nel di lui Figliuolo Unigenito, Coeterno, consubstanziale Gesù Cristo, morto, e risorto; il quale essendo Figliuolo, è pegno naturale della fecondità, e Bontà Paterna, Immagine fiduciaria di molti fratelli. (7) Essendo Unigenito, è pegno unico;

(7) Ineptum omnino est, Dei Filium qua Filium, Fratrum suorum, nempe Justorum, Imaginem dicere: cum sit potius Imago Patris sui, & figura substantiæ eius; ut loquitur Apost. ad Rom. 1. Imago enim importat rationem originis, & imitationis: Unde quia Verbum non originatur a Creaturis, nec illas imitatur; non est, nec dicitur Imago Creaturarum. D. Thom. quest. 4. de verit. a. 4.

(7) Non inepte, sed veraciter Christus, qua Dei Filius, multorum fratrum, id est, Justorum imago fiduciaria appellatur. Ipse siquidem qua Filius, summam utique in Patrem semper habuit fiduciam, proinde non immerito qua talis fiduciaria fratrum suorum imago nuncupatur, cui scilicet & illi debent in hoc assimilari, ut æternam valeant hæreditatem adipisci. Neque obstat, quod ut sic dicitur imago Patris: hoc enim non impedit, quin & Justorum simul imago diverso modo dicitur. Etenim qua Filius & est imago naturalis Patris, & infimul imago fiduciaria Sanctorum: Imago quidem Patris, qua Filius ejus naturalis: Imago autem Justorum, qua Filius in eum summe confidens.

Deinde forte per imaginem fiduciarum hic intelligit Auctor, non exemplar, sed objectum nostræ fiduciæ, quasi velit innuere, Christum, qua Dei Filium esse illum, in quem speramus, cui confidimus, & in quo omnem salutis nostræ fiduciam repositam habemus. Hinc ait Apostol. ad Rom. 10. 11. *qui confidit in illum, non confundetur.*

(8) Error Lutheri a Concil. Trid. anathematice confixus, docebat, homines per solam fiduciam justificari, ita ut præter illam nihil aliud requiratur, ut vere quis justificatus intelligatur. Hoc erat diabolicum sceleratissimi illius monstri inventum, merito a laudato Concil. sess. 6. can. 12. his verbis scriptum: *Si quis dixerit justificationem nihil aliud esse, quam fiduciam divine misericordie peccata remittentis propter Christum; vel eam fiduciam (N. B.) solam esse, qua justificamur: anathema sit.* Ab hoc errore alienissimus est, non minus ac merities a nocte sæpius laudatus catholicus Auctor. Ipse enim illis verbis: *fidandosi nel quale sia possibile nascere dal Padre* (7) tribuit quidem justifica-

(7) Parum se Theologum probat fervidus Actor dum Dei Filium fratrum suorum nempe Justorum imaginem esse contendit; quia *Filius humane nature sumptione factus est nobis per omnia similis, excepto peccato:* Ignorat enim, quod vel ipsi Theologiæ candidati probe norunt: Ad rationem scilicet imaginis fati non esse similitudinem unius cum alio; sed originem insuper desiderari unius ex alio, saltem imitationem unius ex alio ductam, ut docet Doctor Angelicus de verit. q. 4. Est ovum e. g. ovo simillimum, nec tamen ovum ovi imago dicitur, quia unum ex alio non ducit originem, nec alterum imitatur. Quia ergo Filius Dei tamen per omnia nobis similis, originem tamen Spiritualem non trahit ex justis fratribus suis, nec illos studet imitari, sed contra potius iusti Spiritualem originem a Dei Filio ducunt, illumque student imitari; idcirco Justorum imago non est fratrumque suorum.

(8) Dum ad Lutheranorum errorem in Conc. Trident. damnatum pertinere negat Apologista asserere, *Homines justificari per fidem, ac per fiduciam in Christo habitam;* Is certe Concil. Tridentini canonem XII. Sess. VI. de Justificatione ne videtur quidem legisse his verbis expressum: *Si quis dixerit fidem justificantem nihil aliud esse quam fiduciam misericordie peccata remittentis per Christum, vel eam fiduciam solam esse, qua justificamur; anathema sit.* Dum vero Sacramentum Scripturarum testimonia misere corradit justificationem fidei tributentia (e. g. *Arbitramur justificari hominem per fidem... Justificati ex fide pacem habeamus apud omnes, aliaque non ab familia) ut dogma catholicum esse pro-*

do coeterno (9), è pegno primogenito avanti tutti li altri Figliuoli di Dio. Onde in lui sta la promessa prima dei meriti; e non dovendo Egli mancare eternamente, perciò la speranza non confonde. Essendo consustanziale ha la stessa Onnipotenza nel prestar la promessa, che il Padre ha nel mandarla, onde se vuole, può sanare. Essendo Cristo, ovvero Uomo d'unzione, ha prestato la promessa alla Natura Umana ungendola del suo Spirito, facendo convenire la due Nature in una Persona. Essendo Gesù, cioè Medico, non violenta la natura inferma a correr dove non vuole; anzi medica la volontà, acciò voglia il Bene. Essendo morto, non fonda la sua Grazia sopra la Natura Umana (10), prima morta in lui. Essendo risorto, la fonda sopra la benigna potenza del Padre, che lo ha dichiarato Figliuolo, facendolo riforgere in vigore dello spirito suo, di cui era pieno.

Versio Latina.
Credo in Jesum Christum Filium ejus Uni-

tionis gratiam ipsi fiducia in Filio Dei Unigenito habitam, non tamen illi soli, ut volebat Lutherus, quasi illud ad eam rem non requiratur. Quis enim dicit, si ego talia proferrem: *fidandosi di quel medico, è possibile il risanarsi*; quis (inquam) dicit, hoc esse meum sensum, quod sola in medicum fiducia sanitatem confert. Profecto cæcitiens sit, oportet, qui hoc asserere auderet. Imo in *ly fidandosi* tacite includuntur & pharmacorum sumptio, & dieta, aliorumque a medico prescribendorum exercitiorum plena, & inviolabilis tutio: Tantum adest, ut hæc ad salutem confingendam necessario requisita per illam voculam *fidandosi* excludantur. Applicata ad propositum, & pariformiter discurre. &c.

(9) Nulla prorsus hic est battologia, aut incondita (ut scribit Censor) & indigesta farrago. Diversimode enim juxta diversitatem respectuum potest idem Christus spectari, nempe vel ut filius, vel ut unigenitus, vel ut æternus, consubstantialis, mortuus, vel ut suscitatus, quæ omnia erudite simul, ac veraciter Auctor distinguit, & sub singulis quibusque, quæ Christo conveniunt, elegantè exponit. Alia quippe dicuntur de Christo, qua filio; alia, qua unigenito, alia, qua coeterno &c. nec ea quæ competunt Christo sub uno, competunt item sub alio respectu, ut discurrenti patebit.

(10) Fiat lux. Quid sibi velit Barbarus ille, non satis intelligo. Si enim de singulari humana natura, Dei verbo hypostatice unita loquatur, quam in eo primum mortuam dicit; falsum est Christi gratiam in ea fundatam non esse, seu illius meritis non inniti. Si vero de humana natura genera-

(10) *Fiat lux: non satis intelligo?* Profecto huc faciunt verba illa S. Augustini lib. 2. contra Julianum cap. 141. *Non laboras, ut eum intelligas, quod facillime potes, sed laboras, ut eum resillas quod non potes.* Enimvero vulgarissima non minus ac communissima (si paucos excipias) est Theologorum

probat; tum certe Lutheranos imitatur egregie, qui hæc ipsa ad ræm nobis occurrant; sed erronee profus, & contra mentem Apostoli intelligunt: Is enim *fidem per caritatem operantem intelligit vivere proprieque justificationem peccatoris ad Galat. 5. v. 6.* Cum contra Lutherani, & pseudo-Symboli Fabricator de caritate nihil dicant. De qua minus quam ipsimet Lutherani silere debuit Fabricator, cum Fidei professionem hic faciat, quam oportuit explicatissimam fieri.

(9) Non lusus est atque derisus ab erudito Censore pseudo-Symboli Fabricator, quod Dei Filium dixerit, professusque fuerit æterno Patri *coequalem, consubstantialem, incarnatum, mortuum, suscitatum*; absit ludo blasphemia; sed quod in Filii *coeternitate, consubstantialitate, incarnatione, morte, resurrectione* fidelibus explicanda, voces maximam partem dederit sensuum inopes, verborum ampullatorum stribliginem, sententiarum farraginem indigestam, & inexplicabilem; adeo ut quisquis pseudo-Symboli partem legit, illud Jobi 38. exclamarit: *Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis?*

(10) Quam fieri lucem petebat Censor, ea non modo facta non est, sed denotiores a pseudo-Symboli Defensore offusæ sunt tenebræ. Quantum tamen per inexplicabiles ambages capere potui, id sibi vult unum; humanæ naturæ nomine, in qua Christi gratiam fundatam non esse, dixerat pseudo-Sym-

genitum, coeternum, consubstantialem, mortuum, & a mortuis redivivum: qui cum sit Filius, pignus est naturale paternæ fecunditatis, & bonitatis, Imago fiducia fratrum multorum. (7) Cum sit Unigenitus, est pignus unicum; in quo fiduciam nostram ponamus, (8) ex Patre nasci possumus: quare nemo unquam ad Patrem ascendit, nisi per Filium. Cum sit æternus (9) est pignus primogenitum ante quocumque alios fratres. Quare in ipso est prima meritum promissio: cumque ipse æternum deficere non possit, ideo spes non confundit. Cum sit consubstantialis, eadem cum Patre in servandis promissis Omnipotentia pollet, unde, si vult, potest salvare. Cum sit Christus, seu vir unigenitus, promissam humanam naturam servavit, eam spiritu suo ungens, duasque naturas in unitate Personæ conjungens. Cum sit Jesus, seu Medicus, vim non infert naturæ debili, & infirmæ, ut, quo non vult, pergere debeat; sed voluntati medetur, ut bonum amplectatur. Cum mortuus sit, gratiam suam non fundat in humana natura (10) primum in eo mortua. Cum resurrexerit, eam fundat in benignissima Patris potestate, qui eum Filium suum declaravit, a mortuis excitans virtute Spiritus sui, quo erat plenus.

Credo in Dio Spirito. Santo del Padre e del Figliuolo, Paraclito, ovvero Consolatore, che ha parlato per li Profeti; il quale essendo Spirito, ha vita; essendo Santo, dà una vita che santifica e giustifica, ond' è chiamato dalla Chiesa, Remissione del peccati. Essendo Dio, dà una vita, che non venendo dall' uomo, dunque nasce Dio per la Fede; (11) onde il giusto vive, e si giustifica per la Fede. Essendo del Padre e del Figliuolo, ci unisce alla partecipazione del Fi-

tim & universim loquatur, in ea quidem Christi gratia fundata non est, At nec ipsa primum in Christo Domino mortua est.

sententia, Christum meruisse quidem toto vitæ suæ tempore a primo suæ conceptionis instanti usque ad istans mortis exclusive, non tamen ipso mortis instanti, nec toto illius triduo &c. Hac præhabita, uti ahebam, communissima doctrina, do libentissime (& ita sanè est) Auctorem hic loqui de singulari humana natura Dei Verbo hypostatice unita: Quid igitur? Ergo falsum est, in ea Christi gratiam fundatam non esse, seu illius meritis non inniti? Si enim, ut prædictum est, Christus qua mortuus, seu tempore mortis non meruit, nec mereri potuit defectu status viæ, necesse omnino est illius gratiam non fundari in humana natura, primum in ea mortua &c. Quapropter merito eam fundari subdit Auctor in Christo, ut suscitato; prout illis verbis innuit: *Essendo risorto la fonda &c.* quasi dicat, Christi gratiam, seu nostram justificationem ejusdem resurrectioni potius, quam morti ultimate esse tribuendam. Et hoc est, quod passim docet Apostolus maxime 1. ad Corinth. 15. 13. *Si Christus non resurrexit, vana est fides nostra; adhuc enim estis in peccatis vestris.* Et ad Rom. 4. 25. *Christus resurrexit, ut justificet nos.* Christus enim, inquit Cornel. a Lap. hic, officium suum & meritum passionis in resurrectione, quasi in termino absolvit; hæc namque fuit terminus, & complementum passionis, meritum, & totius æconomiae Christi &c.

(11) Justificari hominem per fidem solam, error est Lutheranus, priori, jam notato, finitimus.

(11) Ubinam docuit Auctor, hominem justificari per solam fidem? At quidem: *dunque nasce da Dio per la Fede,* non tamen dicit: *per la*

391
Symboli Fabricator, naturam generatam, & universim acceptam intellexisse, seu totum genus humanum, quod in Christo Domino *spiritualiter mortuum est*; ut vel sic obscura, & involuta sententia excusetur, *Cristo essendo morto, non fonda la sua grazia sopra la natura umana prima morta in lui.* Verum non advertit Defensor imprudens, ea data explicatione non excusari sententiam, sed magis magisque falsi convinci. Humana quippe natura non alio sensu in Christo spiritualiter mortua dicitur, quam quia per Christi gratiam peccatis *morimur, atque delictis carnis nostræ*, ut ait Apostolus, *Christoque, per Baptismatis gratiam commorimur, eique conspelimur.* Quidni itaque merito eam fundari spirituali humanæ naturæ intelligitur propositio, uti nunc Defensor obtendit, quidni inquam Christus Dominus in humana natura mortua spiritualiter, ac etiam in ipso conspulta, maximam suæ gratiæ gloriam, & laudem ponat?

(11) Verba in Fidei maxime professionibus posita, quibus scilicet fides declaratur, & explicatur, eo semper sensu a Censoribus excipi

causae ed i Pegni (13) di questa fiducia. Aven- do parlato per i Profe- ti, dà a vedere loro le cose occulte, e rivela l'invisibile Dio a quelli che hanno la sua viva Fede.

Versio Latina.

Credo in Deum Spi- ritum Sanctum Patris, & Filii, Paraclitum, seu Consolatorem, qui locutus est per Prophe- tas; qui cum sit Spi- ritus, vitam habet; cum sit sanctus, vitam dat sanctificantem, & iusti- ficantem; quapropter ab Ecclesia, peccatorum rem- issio, vocatur. Cum sit Deus, vitam dat, qua, cum non sit ab ho- mine, necessarium est, ut sit a Deo per Fidem: (11) quapropter iustus ex Fide vivit, & per fi- dem iustificatur. Cum sit Patris, & Filii, per Patris Omnipotentiam participes Filii nos efficit; quare, qui Pa- trem non habet, neque Filium, nec mortis ejus effectum habebit. Cum sit Consolator, de effi- caci Dei Patris amore securos nos reddit; no- bisque persuadet, Chri- stum pro nobis esse mor- tuum; (12) quo circa ipse cooperatur fuit in Redemptione, & inten- tione Sacramentorum, quae hujusce Fidei causae sunt, & pignora. (13) Cum locutus sit per Pro- phetas, occulta rerum arcana eis detegit, De- umque invisibilem iis, qui viva Fide in eum credunt, revelat.

(13) Sint, si ita lu- bet, Sacramenta nostrae in Deum fiduciae causa (quamquam & hoc saipat Calvinismum); repugnat tamen illa ipsa Sacramenta nostrae hujus fiduciae esse pignora; cum potius divini in nos amoris, promissaeque felicitatis atque salutis pi- gnora sint, a Christo Domino nobis data.

(13) Omnino falsum est, hoc sapere Calvi- nismum. Etenim Sacramenta (ut dogmatizat Conc. Trident. Sess. 14. de poenitentia cap. 3.) ultra gratiam sanctificantem, seu recon- ciliationem cum Deo, magnam etiam conscien- tia pacem, ac serenita- tem cum vehementi Spi- ritus consolatione, adeo- que propriae iustitiae firma fiducia in viris piis, & cum devotio- ne ea percipientibus, interdum efficiunt. Ita laudatum Concil. Ex quo apparet, sacramen- ta citra omnem erroris suspitionem dici posse nostrae hujus fiduciae causam, imo etiam pi- gnora; Siquidem licet Sacramenta a Christo Domino instituta fue- rint, ut divini in nos amoris, futuraeque felicitatis pignora; nihilominus, ut nostrae pari- ter in eum fiduciae pi- gnora data fuerint. Sunt enim id, quo fidam, ac firmam de efficaci Dei Patris amore, ac dilectione fidentiam ha- bemus. Exemplo my- sterium alexabit: Quod enim Alexander Mag- nus Lyimaco sauciato vulnus (ut fertur) pro- priis manibus alligavit, hoc utique & summam in eum benevolentiae, & certam de illa fiduciae, quod scilicet a Re- ge diligatur, pignus erat; Ita hic non dis- pari, imo priori quod- dam jure dicendum ve- nit. &c. Claudio cum Regio Pfalte: *Insur- rexerunt in me testes ini- qui, & mentis est ini- quitas sibi.*

dem Lutheranorum er- rorem impingit; lauda- tisque Sacrarum Scrip- turarum oraculis turpius abutitur, ut iustitiae se- curitatem, & certitu- dinem in iustis fidelibus probet.

(13) Causam tandem suam deferit Patronus incautus, & extra va- gatur. Quod enim ul- timo tandem loco in pseudo-Symbolo censura Petiti fuerat, istud est, quod Sacramenta nostrae in Deum fiduciae pignora dicantur: *Li Sacramen- ti pegni di questa nostra fiducia*; Cum potius di- vini in nos amoris (ut Censur observaverat) promissaeque felicitatis, ac salutis pignora sint a Christo Domino nobis data. Ad quem tamen excusandum errorem, nec verbum quidem ha- bet fervidus Actor. Stri- lum duntaxat exercet suum, ut Sacramenta nostrae in Deum fidei, atque fiduciae causae esse probet; quod tamen non est ab erudito Cen- sore negatum, aut sug- gillatum. Nec advertit Patronus incautus non ideo a Censore fuisse obiter, ac per parenthe- sim observatum eam pseudo-Symboli phrasim: *Li Sacramenti sono la causa della nostra fidu- cia*, sapere Calvinis- mum, quod nolit ipse fidem fiduciamque ceterasque virtutes Sacra- mentorum efficacia da- ri, vel perfici: sed tam- quam sapiens Calvinis- mum fuisse notatum, quia Sacramenta fidem duntaxat seu fiduciam in suscipientibus excita- re Calvinista commu- niter docent, non gra- tiam sanctificantem con- ferre. Unde est ille Con- cil. Trident. Canon 5. Sess. 6. de Sacramentis in genere contra Cal- vinum: *Si quis dixe- rit, Sacramenta propter solam fidem nutriendam instituta fuisse, anathe- ma sit.*

Vernacula lingua editum: hoc est:

Novi hujusce Systematis.

Nuovo Sistema della Predestinazione, e della Grazia.

DIO ha predestinato quelli, che ha volu- to, (1) ed a questi somministra una grazia

(1) **P**erperam omnino, nec sine spisso errore no- tatur hic gratia efficax, tamquam proprius Praedestinatorum character: quasi vero hac solis Praedestinati detur a Deo, ac non etiam saepe reprobis conferatur. Ecquod enim Reprobi sunt, qui ad certum tempus, aut certe per intervalla iusti- tiam colunt (quos *justos temporales* vocat Augu- stinus). Hi porro eo saltem iustitiae transitoriae tem- pore, gratis efficacibus bene multis donantur a Deo.

efficace, (2) la quale è la vera grazia di Gesù

(2) Erroneum est, gratiam efficacem ita esse veram Christi gratiam, ut praeter ipsam alia Chri- sti gratia non sit; aut gratiam efficacem ita esse veram Christi gratiam, ut omnis gratia Christi sit efficax. Certe illustrationes intellectus, excita- tiones voluntatis, quibus quandoque peccatores etiam insignes donantur a Deo (etsi inefficaces sint, & effectu vacuae) veras tamen esse Christi gratias, illiusque meritis partas, solus Janenianus, & Calvinianus negaverit.

Christo (3). *Questa è dottrina di S. Agostino, ed è verissima*: la quale siccome non intieramen- te bene usata appare agl' uomini terribile, così rettamente, e per lo buon verso considerata di- viene in sostanza molto consolatoria.

(3) Imo patet ex antedictis, non esse eam Au- gustini doctrinam; nisi forte Augustini Iprensis, non Hipponensis.

Versio Latina.

Deus praedestinavit eos, quos voluit, (1) his- que gratiam confert efficacem, (2) quae est vera gratia Christi Jesu. (3) Haec est doctrina S. Au- gustini, eaque est verissima. Quae quidem doctrina, si praepostere intelligatur, hominibus videtur ter- ribilis; si vero recto in sensu consideretur, reap- se valde consolatoria est.

Dura cosa, e veramente spaventevol sembra a chiunque pensa (4), che la sola grazia efficace vaglia alla salute, e che nessuno sia sicuro di ot- tenerla, come quella, che puramente dipende dal libero beneplacito di Dio, che la dispensa a chi più gli piace. Ma ella è cosa espedita risfetter- vi in un altro modo, per cui si ritroverà un forte motivo di consolazione. Imperciocchè vero è, che Dio ha molti predestinato, e molti no; ma qual timore, o spavento deve cagionar que- sto in me? Forse quello di dubitare, se io sia per avventura fra quelli ch'egli ha predestinati? No certamente; poichè lo stesso Dio mi ha pro- messo, che se io considerò totalmente nella mi- sericordia sua, egli mi darà tutto quello, che io gli domanderò. (5) *Adunque siccome ciascheduno può conoscere, e distinguere i propri interni senti- menti, così potrà anch'io discernere, se abbia, o non abbia, questa interna fiducia; e se io sen- to d'averla, saprò in conseguenza di poter*

(4) Quod hic asserit Auctor, solam efficacem gratiam ad salutem valere; si id duntaxat sona- ret, nempe eam solam hominem ad salutem re ipsa, ultimoque perducere, verissimum esset: at si id sonet (quod Auctor iste plus satis innuit) eam solam ad salutem prodesse, falsissimum est. Quaecumque enim gratia, etiam inefficax, & mere sufficientes communiter dictae, suo quoque modo profunt ad salutem, tamquam salutare dis- positiones, mediaeque ad salutem consequendam re- motiora.

(5) Error est patentissimus, posse unum- quemque cognoscere, atque distinguere pro- prios, atque internos animi sensus, quales nem- pe illi sunt; num scilicet mere sint naturales, an etiam supernaturales; quales profecto debent esse, ut iustificationis gratia conferatur. Eccl. 9. *Nescit homo, utrum odio, an amore dignus sit*; & ut ait D. Gregorius; *Saepe sibi de se mens ipsa mentitur, & putat se de bono amare, quod non amat, & de mundi gloria non amare, quod amat.* Quapropter error perinde est sibi fingere; posse quempiam certo cognoscere, atque discernere, num talem re ipsa fiduciam habeat, quae ad gratiam ef- ficacem obtinendam est necessaria; Supernatura- lem,

ottenere la grazia efficace allorchè dimanderolla. (6) E questo è manifestissimo per molti testimonj delle Scritture Sante, e massime pel patto d' Abramo, a cui, siccome avendogli Dio promesso un figliuolo, offervò la promessa, così avendogli Dio anche promesso la liberazione dal peccato, e la salute di tutto il suo seme, è necessario in virtù della veracità sua, e della sua immancabile fedeltà, che egli offervi questa promessa anche ne' discendenti di esso Abramo, ne' quali sono compreso anch' io. (7) Ma come che Abramo in tanto ottenne l'effetto della promessa, in quanto confidò; così è forza, che ancor io, che sono suo discendente, per ottenerla, confidi.

Versio Latina,

Durum profecto videtur, & terribile cuique consideranti (4) *Solam efficacem gratiam ad salutem valere, neminemque certum esse, se eam obtenturum, utpote dependentem a libera voluntate Dei eam pro suo arbitrio largientis.* Satius tamen erit, alium, considerandi modum adinventum, unde solidum consolationis fundamentum oritur. Verum enim est, Deum multos prædestinasse, multos non prædestinasse. Sed iccirco quare mihi metuendum est, quare trepidandum? Dubitandum ne erit, num sim de numero prædestinatorum? nequaquam; Deus enim ipse mihi spondit, se mihi, quicquid petiero, concessurum, dummodo omnem fiduciam meam in ejus misericordia reponam. (5) *Itaque quemadmodum quisque infernos sui animi sensus agnoscere potest, & discernere, ita ego quoque discernere poterò, an mihi insit, vel desit interna hæc fiducia.* Si eam mihi inesse sensero, certus ero, me gratiam efficacem, cum eam petiero, posse obtinere. Patet id ex multis Sacre Scripturæ testimoniis, singillatim ex pacto a Deo inito cum Abrahamo, cui quemadmodum Deus promissum servavit, postquam filium ei promissit, ita cum ei liberationem a peccato, æternamque ejus seminis salutem promiserit, ita necessum est, ut pro sua veracitate, & indefectibili fidelitate promissum suum servet cum omnibus, qui Abrahami per fidem filii sunt, quos inter ego quoque annumeror. (7) At quemadmodum Abraham Divinæ promissionis effectum fiduciæ suæ merito obtinuit; ita ego quoque, qui ab Abrahamo per fidem sum, si pari cum fiducia petiero, necessario efficacis gratiæ donum obtinebo.

Per la dichiarazione poi maggiore di queste cose convien considerare, che (8) altro è l'uomo cattivo, altro è l'uomo misero. Il misero è quello, che pecca appunto per miseria, e per fragilità, e confida, che la misericordia di Dio lo liberi dal peccato. Il cattivo poi è quello, che pecca per malizia, e non solo non confida punto in Dio di liberarsene, ma nè men se ne cura; e perchè non si cura di liberarsi dal peccato, ma piuttosto vi ci dimora con elezione, però non dimanda grazia alcuna a questo effetto, (9) e non dimandandola, non può ottenerla; adunque il beneficio della redenzione per costui non vale; impetio-

chè (10) Gesù Cristo con la morte sua ha soddis-

lem, inquam, fiduciam; quæ naturalis non est animæ sensus (de quo forte posset homo certus esse) sed supernaturalis, & Spiritus Sancti assistu concessus.

(6) Imo patet ex allatis Testimoniis, quibus sexcenta jungi possent, id esse falsissimum.

(7) Frustra confugit Auctor ad Dei pactum cum Abrahamo initum, ut Dei fidelitatem in servandis promissis offendat. Equis dubitet? Damus itaque, Deum gratiam efficacem petenti homini collaturum, si eam pari cum Abrahamo fiducia a Deo petierit; at negamus, certum esse hominem, ea se fiducia petere, qua petierat Abrahamus, supernaturali nempe fiducia, & a Spiritu Sancto inspirata, de qua ad Roman. 8. dicitur: *Quid oremus, sicut oportet, nescimus, sed ipse Spiritus postulat pro nobis genitibus inenarrabilibus; idest, facit nos postulare; ut Patres interpretantur.*

(8) Lepida distinctio! Quasi vero homo nequam non sit itidem miser. Valeat tamen, quia nihil refert ad institutum.

(9) Absolute falsum est, Peccatorem gratiam non petentem, eandem obtinere non posse. Datur enim gratia quandoque homini non petenti, juxta illud Rom. 10. *Inventus sum a non querentibus me: palam apparui bis qui me non interrogabant.* Paulus certe gratiam non petebat, imo potius persequebatur, dum eam efficacissimam, potentissimamque ad sui conversionem accept; eique profecto beneficium redemptionis maxime valuit.

(10) Satisfecit equidem Christus morte sua pro mem-

fatto alla pena di quelli, che a lui sono uniti, e

fatti con lui membra d' un medesimo corpo; (11) Ma questa unione con Cristo si fa solamente con la fiducia, e con la fede piacciamo a lui: però avviene, che il cattivo non avendo fiducia, non può esser membro del corpo di Cristo, nè per confe-

guenza partecipare (12) nè della grazia che alle membra infuisce, nè del beneficio della redenzione. (13) Ma io dall' altra parte, che conosco, e sento internamente di confidar in lui, vengo anche a conoscere d' esser membro suo, e di partecipare sì del beneficio della redenzione, che dell' infuflò della sua grazia. Io confesso poi molto bene, che del confidar mio in Cristo è egli medesimo, e la sua grazia cagione: ma perchè poi egli abbia dato solamente al cattivo la grazia, che chiamano versatile, la quale si rende inutile, e non gli abbia dato la efficace, per la quale potrebbe confidare, e farsi membro del suo corpo; Quanto al primo dico, che la grazia versatile è quella che Dio diede ad Adamo, come Creatore alla creatura sua, e come che Dio non resta anche al presente d' aver cogli' uomini quella relazione, che ha il Creatore con la creatura, così non cessa di dare agli' uomini quella medesima grazia; la quale poi avvenachè fosse ata, ed instituita per la natura posta in stato d' integrità, (14) però non resta più ata a recarle giovamento ora, ch' è decaduta in stato di corruzione. Quanto al secondo poi, egli è un misero grande, che non capisco, nè posso altro dire, se non che Dio non dà la grazia efficace a

quel tale, perchè non vuole; (15) ma frattanto io so, che a me l'ha data, e la dà, perchè sento di confidare, e d' esser a lui unito.

Versio Latina,

Porro, ut clarius hæc omnia intelligantur, advertendum est, (8) aliud esse hominem nequam, aliud hominem miserum. Miser est, qui ex miseria, seu fragilitate delinquit; sperat tamen, se per Dei misericordiam a peccato liberandum. Nequam est, qui ex malitia peccat, & non solum liberationem non sperat, sed & liberari negligit; & quia liberari negligit; imo peccato suo libenter inhaeret, ideo gratiam, qua liberetur, non petit (9), eamque non petens, obtinere non potest; nihil itaque hujusmodi homini Redemptionis beneficium prodelt; Christus enim (10) passione, & morte sua pro illis satisfecit, qui ei unitantur, suntque cum eo ejusdem corporis membra; (11) Porro unio hæc cum Christo per solam habetur fiduciam, & sola fide ei placemus. Ex quo fit, ut homo nequam fiducia carens, Corporis Christi membrum esse non possit, nec (12) gratiam obtinere, quam membris suis communicat, neque Redemptionis beneficium. (13) Ast ego, qui agnosco, & sentio me in Jesum Christum confidere, eodem tempore agnosco, me ejus esse membrum, mihi que tum redemptionis beneficium, tum gratiæ auxilium non deesse. Fateor quidem meam in Christum fiduciam ab ipsomet Christo, & ab ejus gratia produci. Verum quare homini nequam eam tantum gratiam contulerit, quæ dicitur versatile, quæque inutilis evadit, gratiamque negarit efficacem, qua confidere posset, ejusque corporis membrum fieri; respondeo ad primum, gratiam versatilem eam esse, quam Deus Adamo, tamquam Creator suæ creaturæ, concessit; cumque adhuc in Deo superfit relatio

membris suis; sed numquid etiam pro cæteris non satisfecit, qui pro omnibus mortuus est, ac pro omnibus pretium solvit?

(11) Sola fide, atque fiducia uniri animam Christo, eaque sola fieri hominem, vivum Christi Domini membrum, hoc est justum, error est in Luthero a Concilio Tridentino damnatus sub anathemate Sess. 6. de Justitia, can. 12. *Si quis dixerit, fidem justificantem nihil aliud esse, quam fiduciam divinæ misericordiæ, vel eam fiduciam solam esse, qua justificamur, anathema sit.*

(12) Inepte profus gratia Christi, & quidem efficacis a beneficio ipsius redemptionis distinguitur.

(13) Stulta, ac vana præsumptio, jam satis in aperto posita.

(14) Gratiam sufficientem, homini lapsò modo concessam, nulli jam adjumento esse, falsissimum est: adjutorium enim est, sine quo non fit opus, etsi non quo reipsa fit. Juvat igitur suo modo, excitatque identidem hominem, etsi non plene convertat.

(15) Scultissima, superbissimaque præsumptio hæcufque detesta, purus, putisque fanatismo, errorque damnatus in Concilio Tridentino Sess. 6. Canonibus 13., 14., & 15. contra certitudinem prædestinationis, atque justitiæ, de qua sibi Lutherani, & Calviniani stulte blandiuntur, & ejusdem Sess. cap. 12.; ubi discrete statuitur, neminem, quandiu in hac mortalitate vivitur, de arcano divinæ Prædestinationis mysterio usque adeo presumere debere, ut certo statuat se omnino esse in numero prædestinatorum.

Tandem. Ex tota inepta, & insulsa ratiocinatione, qua probare contendit Auctor, posse unumquemque scire, sit ne de numero Prædestinatorum, quia nimirum scire certo potest, an veram in Deo fiduciam habeat, gratiamque efficacem obtinuerit, sitque per caritatem unitus Deo; aperte convincitur Auctor in altero Lutherianorum errore versari, de inamissibilitate Justitiæ sanctificantis. Hunc siquidem errorem tota ista ratiocinatio supponit. Quantumcumque enim certus fuerit homo, Justitiæ sese ac Sanctitatem adeptum esse; non illico colliget fore se certissime saluum, atque ita ad Prædestinatorum numerum pertinere, nisi perinde sit certus numquam se susceptam Justitiæ & Sanctitatem amissurum; quam si finaliter amitteret, salvus profecto non esset, & ad prædestinatorum ordinem minime pertineret.

illa,